

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

БАРАНОВСЬКА СОФІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

УДК 338.1

**«ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА (НА
ПРИКЛАДІ ПАТ НАСК «ОРАНТА»)**

Спеціальність 051 – економіка

Автореферат

дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Тернопіль

2019

Роботу виконано на кафедрі економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Керівник роботи:

кандидат технічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики
Дмитрів Дмитро Володимирович
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів
Ціх Галина Володимирівна
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 24 грудня 2019 р. о 10-00 годині на засіданні екзаменаційної комісії № 56 у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, навчальний корпус № 5, ауд. 25.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи: Активний розвиток і становлення страхового бізнесу в Україні сприяє системному посиленню конкурентної боротьби між страховими компаніями, кінцевим вигодоотримувачем від якої є споживач страхових послуг. Сучасні виклики, обумовлені падінням платоспроможності споживачів, спонукають страхові компанії до пошуку потенційних можливостей забезпечення власної фінансової стабільності. Як правило одним з перших кроків у цьому є проведення фінансового аналізу, який дозволяє провести оцінку динаміки показників фінансового стану та відповідно, надійність обраної страхової компанії.

Ефективна діяльність страхової компанії в умовах конкуренції, визначення тенденцій розвитку, проведення якісного планування та прогнозування залежить від вибору ключових чинників, які впливають на функціонування страхових компаній. Тому важливого значення набуває проведення детального фінансового аналізу, що дозволяє визначити фінансову надійність страхової компанії. Сутність фінансового аналізу у цьому контексті, зводиться до оцінки фінансової звітності страхової компанії з огляду на платоспроможність страхової компанії, достатності її власного капіталу та ліквідності балансу, тобто комплексного аналізу фінансового стану.

У наукових публікаціях пропонують різні підходи діагностики фінансового стану з огляду на різноманіття обрання критеріїв, зокрема досліджують фінансову надійність, фінансову стійкість, фінансову стабільність, платоспроможність, ліквідність тощо.

Сучасні методики оцінки фінансового стану страхових компаній спираються на базові системи показників фінансового стану довільного суб'єкта господарювання з їх адаптацією до особливостей страхової галузі.

Високий рівень фінансової стійкості страхових компаній є головною умовою: забезпечення страхового захисту суспільного відтворення та підтримання досягнутого рівня життя населення; повного і своєчасного виконання страхових зобов'язань; ефективного й конкурентоздатного функціонування компаній у майбутньому.

Одним з шляхів отримання переваг над конкурентами є збільшення портфеля страхових послуг розширенням різновидів страхування, що у підсумку впливатиме на покращення фінансового стану за рахунок додаткових надходжень коштів. Водночас необхідність забезпечення стабільного фінансового стану страхових компаній потребує ґрунтовного фінансового аналізу. Комплексні дослідження діяльності страховиків за всіма напрямками їх діяльності, потребує наукового обґрунтування фінансової стійкості з врахуванням особливостей страхового бізнесу, тому тематика магістерської роботи є актуальною.

Мета роботи: На підставі проведених теоретичних досліджень наукових праць, присвячених аналізу та прогнозуванню фінансового стану суб'єктів господарювання загалом, та страхових компаній зокрема, провести детальний аналіз показників фінансового стану ПАТ НАСК «ОРАНТА», провести прогнозування фінансових показників та запропонувати заходи з покращення фінансового стану досліджуваної компанії.

У відповідності до поставленої мети роботи були вирішені наступні завдання:

- досліджено понятійний апарат, що використовується під час оцінки фінансового стану;
- розглянуто існуючі методики оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання;
- вивчено сучасний стан страхового бізнесу в Україні;
- охарактеризовано особливості страхування на залізничному транспорті;
- проведено ґрунтовний аналіз динаміки показників фінансового стану ПАТ НАСК «Оранта»;
- досліджено можливості збільшення портфеля страхових послуг ПАТ НАСК «Оранта»;
- розроблено математичну модель оцінки фінансових показників ПАТ НАСК «Оранта»;
- спрогнозувано показники фінансового стану ПАТ НАСК «Оранта»;
- проведено організаційно-економічне обґрунтування заходів покращення фінансового стану.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність страхових компаній в Україні.

Предметом дослідження є фінансовий стан ПАТ НАСК «Оранта»

Методи дослідження: методи фінансового аналізу, імітаційне моделювання, кореляційно-регресійний аналіз, методи проектного аналізу.

Джерела дослідження: законодавчі документи, монографії, підручники, посібники з досліджуваної теми, періодичні видання, інтернет-ресурси з питань оцінки та прогнозування фінансового стану страхових компаній.

Наукова новизна одержаних результатів. Розроблено імітаційну математичну модель покращення фінансового стану та прогнозу модель показників фінансового стану для ПАТ НАСК «Оранта».

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені математичні моделі та пропозицію з відкриття страхового відділення у м. Шумськ доцільно рекомендувати до впровадження на ПАТ НАСК «Оранта».

Апробація результатів магістерської. Окремі результати роботи доповідались на VIII Міжнародній науково-технічній конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» 27-28 листопада 2019 року.

Структура роботи: Магістерська робота складається з вступу, шести розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 99 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 19 рисунки, 7 таблиць, додатки на 8 сторінках. В ній використано 56 літературних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, об'єкт та предмет, методи та інформаційну базу дослідження.

У розділі «Теоретичні засади фінансової діяльності вітчизняних страхових компаній» проведені теоретичні дослідження наукових праць присвячених страховому бізнесу, аналізу фінансового стану вітчизняних страхових компаній та перспектив їх розвитку, а також особливостям страхової діяльності,

зокрема у страхуванні пасажирів на залізничному транспорті. Проведені теоретичні дослідження дозволили визначити напрямки та сформулювати завдання з покращення фінансового стану конкретної страхової компанії, а саме ПАТ НАСК «Оранта».

У розділі **Аналіз показників ефективності діяльності ПАТ НАСК «Оранта»** проведений детальний аналіз динаміки показників фінансового стану ПАТ НАСК «Оранта». Аналізуючи фінансові показники діяльності ПАТ НАСК «Оранта» можемо зробити наступні висновки, власний капітал за вказаний період не змінився і становить 775125 тис. грн., інший додатковий капітал за період 2017-2018 року збільшився на 25443 тис. грн., що склало 111% темпу росту за вказаний період часу. Дещо негативною тенденцією щодо фінансової діяльності свідчить зміна показника забезпечення виплат персоналу, він знизився за період 2017-2018 року на 1142 тис. грн., сума страхових резервів за вказаний період також знизилась на 2470 тис. грн. За таким фінансовим показником, як короткострокові кредити банку сума у 2018 році зросла на 13973 тис. грн., а такий важливий чинник для страхової компанії, як кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2018 році зріс на 206 тис. грн., що склало 102% темпу росту за вказаний період. Загалом за балансом страхової компанії ПАТ НАСК «Оранта», баланс збільшився на 42028 тис. грн., або на 1,04 коефіцієнта росту 2018 року до 2017 року., що вказує на позитивний момент у фінансовій діяльності страхової компанії.

У розділі **«Моделювання показників фінансового стану ПАТ НАСК «Оранта»** складено імітаційну модель бронювання квитків у вартості яких, 12% буде складати страховий збір. Аналіз результатів імітації показав, що якщо виділяти для продажу 30 квитків, то середній прибуток складе 10400 грн. (імітація Sim#1). За умов збільшення кількості квитків прибуток теж зросте. Наприклад, імітація Sim#2 (32 білети) показує середній прибуток 10576 грн. Максимальний середній прибуток 10659 грн. буде при 34 виділених квитках (імітація Sim#3). Це на 3% більше базового значення прибутку.

Оскільки розрахований середній прибуток від реалізації квитків, розраховано на прикладі одного пасажирського вагону, проведено обчислення середньомісячного прибутку від страхування пасажирів для досліджуваної страхової компанії, виходячи з наступних умов: середня кількість пасажирів у вагоні – 36 осіб; пасажирський рейс відбувається щоденно (30 днів), середня кількість вагонів у потягу – 20, відсоток страхового збору, як зазначалось вище 12%. Отже, сумарні надходження за рік з одного рейсу складатимуть 18144 грн.

Запропонована імітаційна модель для продажу квитків є досить ефективною. На основі результатів досліджень імітаційної моделі можна запропонувати рекомендації, які дозволили б робити аналіз різних сценаріїв обробки бронювання квитків на пасажирські перевезення і отримувати кожен рік значний додатковий прибуток.

У розділі **«Спеціальна частина»** за реальними показниками фінансового стану ПАТ НАСК «Оранта» проведено прогнозування прибутку з використанням математичного моделювання. Розроблена однофакторна прогнозна модель динаміки прибутку ПАТ НАСК «Оранта» була обчислена за допомогою електронних таблиць MS Excel та перевірена на адекватність. Проведені обчислення прогнозної моделі та

її перевірка, підтвердили можливість її запровадження з метою прогнозування прибутковості у досліджуваній страховій компанії на подальші періоди. Це також дасть можливість прогнозувати фінансовий стан ПАТ НАСК «Оранта» у перспективі.

У розділі «Організаційно-економічне обґрунтування шляхів покращення фінансового стану ПАТ НАСК «Оранта» запропоновано інвестиційний проект відкриття відділення страхової компанії у м. Шумськ та проведено його економічне обґрунтування. Зокрема, проведена оцінка ефективності інвестиційного проекту із змінними значеннями надходжень. На основі даних, які відповідають початковим інвестиціям і планованим надходженням проекту, розраховано: чисту теперішню вартість ($NPV=246379,97$), внутрішню норму дохідності ($IRR=0,44$), термін окупності (3 роки), індекс прибутковості ($PI=1,56$), а також побудовано графік залежності чистої теперішньої вартості NPV від зміни процентної ставки, що підтверджує суттєвий вплив величини ставки дисконтування на абсолютне значення NPV та на ефективність проекту. Оскільки $NPV > 0$, то за час економічного життя проект відшкодує витрати і забезпечить отримання понад прибуток у розмірі NPV . Індекс прибутковості $PI > 1$. Отже, проект забезпечує заданий рівень рентабельності. Внутрішня норма дохідності $IRR > r$, ($r = 0,22$), що означає, що проект слід прийняти. Результати проведеного інвестиційного аналізу показують економічну ефективність проекту, тому проект може бути прийнятий.

Отже, за результатами проведеного організаційно-економічного обґрунтування інвестиційного проекту з відкриття відділення у м. Шумськ можна рекомендувати керівництву ПАТ НАСК «Оранта» відкрити відділення.

У розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» зокрема доведено необхідність здійснення соціального страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві, розкрита процедура галузевого та територіального моніторингу небезпек та охарактеризовано порядок забезпечення фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Висновки

Використання сучасних наукових методів діагностики та прогнозування фінансового стану страхових компаній, дозволять оптимально використовувати фінансові ресурси як з формування необхідних резервів, так і з розширення видів страхових послуг, що у підсумку надасть значні конкурентні переваги страховику. У магістерській роботі проведені теоретичні дослідження понятійного апарату фінансового стану, проаналізовано сучасний стан страхового бізнесу, на прикладі ПАТ НАСК «Оранта» проведено аналіз фінансового стану, розроблена імітаційна та прогнозна моделі, використання яких дозволить покращити фінансовий стан компаній. Також проведено економічне обґрунтування відкриття страхового відділення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Барановська С.В., Ружицький А.А., Михайлович Ю.В. Роль сфери послуг в економіці України //Актуальні задачі сучасних технологій: зб. тез доповідей том III VIII міжнар. наук.-техн. конф.Молодих учених та студентів, (Тернопіль, 27–28

листоп. 2019.) / М-во освіти і науки України, Терн. націон. техн. ун-т ім. І. Пулюя [та ін]. – Тернопіль: ТНТУ, 2019. – с.103-104

АНОТАЦІЯ

Барановська С.В. «Прогнозування фінансового стану підприємства (на прикладі ПАТ НАСК «ОРАНТА»)». – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю 051 «Економіка» - Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль. 2019.

Магістерську роботу виконано на 99 аркушах, містить 19 рисунків, 7 таблиць. В ній використано 56 літературних джерела, а саме: законодавчі документи, монографії, підручники, посібники з досліджуваної теми, періодичні видання, інтернет-ресурси з питань оцінки та прогнозування фінансового стану страхових компаній.

Об'єкт дослідження – фінансова діяльність страхових компаній в Україні.

Предмет дослідження – фінансовий стан ПАТ НАСК «ОРАНТА».

Методи дослідження – фінансовий аналіз, імітаційне моделювання, кореляційно-регресійний аналіз, методи проектного аналізу.

В першому розділі розкрито функціонування страхових компаній в Україні. У другому розділі проведено аналіз показників фінансово-господарської діяльності ПАТ НАСК «ОРАНТА». В третьому розділі проведено моделювання показників фінансового стану ПАТ НАСК «ОРАНТА». В спеціальній проведено прогнозування прибутку ПАТ НАСК «ОРАНТА». В п'ятому розділі проведено організаційно-економічне обґрунтування шляхів покращення фінансового стану ПАТ НАСК «ОРАНТА». В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: страхування, фінансовий стан, імітаційна модель, прогнозування.

ABSTRACTS

Baranovskaya S.V. "Predicting the financial condition of the enterprise (on the example of PJSC NASC" ORANTA "). - Manuscript.

Master's degree in specialty 051 "Economics" - Ivan Puliuyi Ternopil National Technical University. - Ternopil. 2019.

The master's work is done on 99 sheets, contains 19 drawings, 7 tables. It used 56 literary sources, namely: legislative documents, monographs, textbooks, manuals on the topic, periodicals, online resources for assessing and forecasting the financial position of insurance companies.

The object of research - financial activity of insurance companies in Ukraine.

The subject of the study is the financial condition of PJSC NASC ORANTA.

Research methods - financial analysis, simulation modeling, correlation-regression analysis, project analysis methods.

The first section describes the functioning of insurance companies in Ukraine. The second section analyzes the indicators of financial and economic activity of PJSC NASC "ORANTA". In the third section, modeling of the financial state indicators of PJSC NASC

"ORANTA" is carried out. The special forecasted the profit forecast of PJSC NASC "ORANTA". In the fifth section, the organizational and economic justification of ways to improve the financial condition of PJSC "Oranta" PJSC is presented. The sixth section deals with the issues of occupational safety and health in emergencies.

Keywords: insurance, financial condition, simulation model, forecasting.